

Spirit of Bosnia / Duh Bosne

An International, Interdisciplinary, Bilingual, Online Journal
Me?unarodni, interdisciplinarni, dvojezi?ni, online ?asopis

Ciljevi

Keith Doubt

Jedna od ?rtava rata u Bosni koja se ?esto zna previdjeti jeste njena predanost pluralisti?kom, tolerantnom, integrirarnom dru?tvu. Njeno naslje?e, kulturna uvjerenja, dru?stveni obi?aji i gra?ansko ure?enje našli su se pod udarom nerazumnog nasilja i opake propagande, što je Bosni isklju?ilo gotovo svaku mogu?nost da održi svoju multikonfesionalnu i osebnju tradiciju. Tone Bringa, autor djela *Biti musliman na bosanski na?in*, piše: „Ni bošnja?ki, ni hrvatski ni srpski identitet ne može se u potpunosti razumjeti ako se veže samo sa islamom ili krš?anstvom nego se mora razmatrati u specifi?nom bosanskom kontekstu, koji je proizašao iz zajedni?ke historije i teritorija Bosanaca, kako islamskog, tako i krš?anskog porijekla“ (2002:31). Kada se pažljivo razmotre Bringa-ina navodi, jasno je da je multikulturalnost pogrešan naziv za tuma?enje bosanskog naslje?a. U Bosni se nije radilo o koegzistenciji razli?itih kultura, niti se radilo o tome da su one postojale neovisno jedna o drugoj. Naime, radilo se o jedinstvenoj kulturi koja je obuhvatala sve njene etnicitete i u?inila razli?ite vjere, krš?anstvo, judaizam i islam, kulturološki me?uovisnim.

Uvaženi nau?nici kao što su Ivo Banac, Tone Bringa, Robert Donia, John Fine, Ivan Lovrenovi?, Rusmir Mahmut?ehaji?, Noel Malcolm i drugi uvjerljivo svjedo?e o postojanju žive, plemenite bosanske tradicije na historijskom, kulturološkom i politi?kom planu.

Ova tradicija se, me?utim, ili previ?a zbog pogrešno navo?enog ili nedovoljnog obrazovanja ili se negira radi suprotstavljenih politi?kih ciljeva, bilo doma?ih ili me?unarodnih. Ono što Rusmir Mahmut?ehaji? naziva poricanjem Bosne javlja se ne samo u politici nego i u akademskim raspravama. Ovo nepriznavanje Bosne, ovo neshvatanje suštine Bosne uobi?ajeno je u obrazovnim krugovima.

Kao što Andras Riedlmayer iznosi u svom radu, rat protiv Bosne vo?en je sa zlom namjerom da se što temeljitije iskorijene dokazi o postojanju bosanskog naslje?a. Ta namjera nije bila samo uništenje bosanskih zajednica (sela, malih i velikih gradova), nego i materijalnih dokaza kulture, poput biblioteka, džamija, crkava, mostova i škola, kao svjedoka bosanske baštine. Ono što se dogodilo u Bosni nije bio samo genocid, namjerno razaranje zajednice ili skupine ljudi unutar društva, nego se to može opisati i kao sociocid, ubijanje naprednog, kompleksnog, prosvijetljenog društva s namjerom da bude zamijenjeno jednim nazadnim, primitivnim i zadržim dru?tvom (Doubt 2003).

Ivo Banac primje?uje slijede?e:

Kad bi Bosna bila kolektivitet odvojenih entiteta, onda bi ona bila mini Jugoslavija. Ali ona to nije. Bosna je historijski entitet koji ima svoj vlastiti identitet i vlastitu historiju...Ja Bosnu vidim prvenstveno kao društvo koje funkcioniše, što Jugoslavija nije nikada bila. Moje je pitanje kako se jedan komplicirani i kompleksni entitet kao što je Bosna i Hercegovina može održati na okupu? (1993:138-39)

Cilj ovog ?asopisa, Duh Bosne, jeste da se ovim pitanjem koje postavlja Banac pozabavi otvoreno i kritički. Naslanjaju?i se na discipline antropologije, historije, književne kritike, politologije, sociologije i teologije, ?asopis postavlja pitanje šta je to u jeruzalemskoj konfiguraciji vjera u Bosni – katoli?anstva, pravoslavlja, judaizma i islama – što ju je izložilo udaru nacionalizma njenih susjeda. Šta je to u bosanskoj enigmatičnoj mješavini epoha, uklju?uju?i i posebno zna?ajan srednjovjekovni period od 13. do 15. vijeka, Otomansko carstvo po?evši od 15. vijeka, Austro-Ugarsku monarhiju tokom 19.vijeka, i komunističku Jugoslaviju u 20. vijeku—šta je to što ju je, suo?enu sa stvaranjem nacionalne države usmjerene ka monolitnoj nacionalnoj pripadnosti, u?inilo nesposobnom da se odbrani? Ako se ima na umu principijelan i progresivan karakter bosanskog naslje?a, rje?ito opisan u radovima mnogih nau?nika, moglo bi se o?ekivati da bi Bosna bila posljednje mjesto gdje bi moglo do?i do etni?kog ?iš?enja sa takvom okrutnoš?u i sadizmom. U bivšoj Jugoslaviji, Bosna je cijeloj državi služila za primjer gra?anskog društva. Dok su Hrvatska i Srbija nastojale izgraditi nacionalne države suprotne modelu gra?anskog poretka, zdraviji i progresivniji model stvoren u Bosni postao je prijatnija njenim susjedima.

Tragedija Bosne nakon rata je što uprkos ?injenici da ima trans-etni?ku historiju i kulturu, danas postoji tek nekolicina održivih, odnosno funkcionalnih trans-etni?kih institucija koje bi podržale, uvažavale i održavale njenu tradiciju i kulturu. Predstavници me?unarodne zajednice, Me?unarodni, interdisciplinarni, dvojezi?ni, online ?asopis Sv. 1, Br. 1, januar 2006 Strana 3 od 4 bosne koji rade u Bosni, pristupaju Bosni na površan, instrumentalan i šablonski na?in, što Bosni kao društvu otežava ponovnu uspostavu trans-etni?kih institucija koje su joj neophodne, a to dovodi do ugroženosti bosanske trans-etni?ke tradicije, kulture i historije.

Zadatak ovog ?asopisa je da pokuša što je mogu?e bolje razriješiti ovaj problem. Težnja nam je da se u ?asopisu objavljuju zna?ajni i provokativni radovi u kojima se navode ?injenice koje pobijaju nau?ene stavove bosanskih neprijatelja i argumente nezgodne za ideologije koje krivo predstavljaju i koje uništavaju Bosnu. U prvom broju, objavljujemo dva djela uvaženih klasika bosanske književnosti, „Mostove“ Ive Andri?a i „Hižu u Milama“ Maka Dizdara.

Metaforički, oba ova rada snažno do?aravaju bosanski duh. Zatim slijedi poznat ali ranije nepreveden esej, „Bosanski duh u književnosti – Šta je to?“ od Muhameda Filipovi?a, objavljen prvi put 1967. godine. Tako?er, u ovom broju su dva oštra politi?ka eseja o trenutnoj situaciji u Bosni, jedan pod nazivom „Bosna nakon Dejtona“ Rusmira Mahmut?ejahi?a i drugi „Hipokrizija demokratije“ Svjetlane Broz. Ovaj broj tako?er donosi nekoliko novih prevoda pjesama Maka Dizdara, jednog od najzna?ajnijih bosanskih pisaca dvadesetog vijeka.

S ovim radovima predstavlja se prvo izdanje . ?asopis je dvojezi?an; tekstovi ?e biti objavljivani na bosanskom i engleskom jeziku. Slijede?i primjer Noela Malcom-a i drugih, Bosna se koristi kao odrednica za cijeli teritorij Bosne i Hercegovine. Sljede?i navod Ivan Lovrenovi?a objašnjava istorijske i filozofske razloge za ovakvu odluku:

Ako je Bosna naziv za bilo koju vrstu identiteta, njen sadržaj nije matematički zbir nacija ili nacionalnih kultura, niti je njihovo utapljanje u novu (supra) nacionalnu konstrukciju. Njen sadržaj leži u permanentnoj kulturnoj interakciji. Naziv bosanski nije termin koji određuje nacionalnu pripadnost, niti samo regionalnu ili teritorijalnu. To je naziv za civilizacijski proces kojeg smo opisali, nešto što kroz sve historijske promjene i političke suprotnosti traje jedan cijeli milenij, do jednakog stepena prakticanog u svakodnevnom životu sa jednakom živošću u svakom. U ovom procesu interakcije kao konstanti (njeno ime je Bosna), nacionalne kulture uestvuju kao varijable, zadržavajući svoje specifične identitete i izlažući se konstantnom kulturno-stvaralačkom odnosu primanja i davanja. U praksi, svaka nacionalna kultura u Bosni je oboje, i ono što je imenom i nešto mnogo više. (2001:227-28)

Bibliografija

Banac, Ivo. 1993. “Odvajajući historiju od mita: Intervju sa Ivom Bancem,” u *Zašto Bosna: Pisani radovi o balkanskom ratu*, Priredili Rabia Ali i Lawrence Lifschultz. Stony Creek, Conn: Pamphleteer’s Press.

Bringa, Tone. 1995. *Biti musliman na bosanski način: Identitet i zajednica u selu Centralne Bosne*. Princeton, N.J.: Princeton University Press.

Doubt, Keith. 2003. *Sociologija nakon Bosne*. Sarajevo, BiH: Buybook

Lovrenović, Ivan. 2001. *Bosna: Kultura historije* London, England: Saqi Books.

Malcolm, Noel. 1996. *Bosnia: Kratka historija*. Washington Square, N.Y.: New York University Press.

Riedlmayer, Andras. 1994. *Ubijajuća sjećanja [Video Recording]: Bosansko kulturno nasljeđe i njegovo razaranje*. Haverford, PA: Community of Bosnia Foundation.

Translated by Ermina Poržić and Amela Kurtović

The preceding text is copyright of the author and/or translator and is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported License.